

הלכות שבת שלד-שלה

תרלד

תורה¹⁹⁷ וכמה שיעור סלע במטבעות שלנו יחבאר ב"ד סי' ש"ה¹⁹⁷ ע"ש ואם ירצה לפירות התענית יתן בעד כל יום לערך ו"ב פשוטים¹⁹⁷ אם אפשר לו והעשיר יתן יותר¹⁹⁷ הכל לפי עשירו¹⁹⁷ שהרי מעם הפדיון ששקול צער הממון כנגד צער התענית ובעשיר דין מאה מנה כדון פרוטה לעני¹⁹⁷ ואם יוכל לדחות התענית לימות החורף יחבאר בס' תקס"ח¹⁹⁷.

וכל זה במחלל שבת בשביל הצלת ממון אבל המכבין הדליקה במקומות שיש שם חשש סכנה בדליקה ורוצים להחמיר על עצמן ולעשות תשובה על זה אין מניחין אותם כדי שלא ימנעו מלכבדות¹⁹⁷:

כמ גחלת של מחבת לא שייך בה כיבוי מן התורה¹⁹⁷ הואיל ואינה בוערת¹⁹⁷ אבל אסור לכבותה מדברי סופרים¹⁹⁷ ואם היא מונחת במקום שריבים נזוקים בה מותר לכבותה¹⁹⁷ שבמקום הזק הגוף של רבים לא גזרו¹⁹⁷ אבל גחלת של עץ שייך בה כיבוי¹⁹⁷ ואף אם היא מונחת במקום שריבים נזוקים בה אסור לכבותה להמחייבים מלאכה שאינה צריכה לגופה¹⁹⁷ שאיסור של תורה לא הותר לעולם אלא במקום פיקוח נפש בלבד¹⁹⁷ אבל להאומרים שמלאכה שאינה צריכה לגופה אינה אסורה אלא מדברי סופרים מותר לכבות אפילו גחלת של עץ המונחת במקום שריבים נזוקים בה¹⁹⁷ שבמקום הזק הגוף לא גזרו¹⁹⁷ אף על פי שגזרו במקום הפסד ממון¹⁹⁷ וכן עיקר¹⁹⁷ (ואעפ"כ כל בעל נפש יש לו להחמיר לעצמו¹⁹⁷):

שלה דין הכית שנשכרה וכו' ה' סעיפים:

א הכית¹⁹⁸ של יין או שמן שנשכרה גזרו החכמים שלא יציל ממנה אלא לצורך אותה שבת בלבד¹⁹⁸ כגון אם נשכרה כליל שבת קודם אכילה¹⁹⁸ יציל ממנה לג' סעודות¹⁹⁸ ובשחרית לשתן סעודות ובמנחה לסעודה אחת שאם יהיה מותר לו להציל הרבה יש לחוש שמה מחמת מדרת ההצלה שהוא בהול ונחפו להציל ישבח שהיום שבת ויביא

רצד רש"י שם. לכוש שם.
רצה רש"י שם ר"ה אבל. ובחיים צב, א ר"ה אבל.
רצו שמואל שם אליבא דרבי יהודה. רנב"ם פ"א ה"ז.
 שו"ע שם לרעת הרנב"ם. וכדלעיל סי' רעח ס"ג.
רצז ראה גם לעיל סי' שמו סוף סכ"ב.
רצח גבי שם אליבא דרבי שמעון. מור וש"ע שם.
רצט מ"ז סוף סק"ב. מ"א סק"ה.
 ש מ"א שם. וכדלעיל סכ"ה.
שא ראה גם לעיל סי' שמו שם. וראה גם לעיל סי' רסו סק"א סק"ב: רמ"ל מלאכה שא"צ לגופה פמור.
 וראה גם מ"מ וציונים כאן.
שב ראה גם לעיל שם: במקום שאפשר.

סימן שלה

א מושג קטג, כ. מור וש"ע ס"א.
ב משמעות הבריות שם.
ג רמב"ם פכ"ב רמ"ז.
ד מ"א סק"א.
 ה מושג שם. מור וש"ע שם.

רפב ראה א"ק ח"ב ע' סאי"ס בירור רעת רבינו בזה.
רפג סי' זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה שם שו"ע ורמ"א ס"א ומ"ז וש"ך סק"א. סדור דיני פדיון הבן (הוספת לעיר ה"א).
רפד תרומת הדשן שם בשם מור"ם מרומנוברג. רמ"א שם.
רפה רמ"א י"ד סי' קפח בסופו. וראה לקמן שם סק"ב.
רפו מ"א סי' תקמח סק"ב.
רפז מ"א שם.
רפח סי' זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה שם שו"ע ס"ג ובמ"א סק"ג. וראה גם מ"א כאן סק"ג. וראה תנו אגדה¹⁹⁹ פ"ג.
רפט אור ורע שם. ר"מ אות ג.
רצ רש"י מב, א ר"ה גחלת. רנב"ם פ"ב ה"ב. לכוש סכ"א. וראה לעיל סי' שח ס"ז (שיש בזה משום מבשל).
רצא ראה רש"י קלר, א ר"ה בגחלת. לכוש שם. מ"א סק"ל. לקמן סי' תקי ס"ה. סי' תצה סוף מ"ב וק"א סק"ב (גדר מלאכה בענין).
רצב רש"י מב, א שם. לכוש שם.
רצג שמואל שם. מור וש"ע ס"ז.

הלכות שבת שלה

תרלה

כלים דרך רשות הרבים להציל בהם מהחביתו ואף עכשיו שיש אומרים שאין לנו רשות הרבים אין להקל כי יש לחוש שמא מחמת שכחת שבת יבא לתקן החביתו.

ואף אם כבר נשברה החבית לגמרי ונשפך היין לארץ לא יקלוט מן הארץ יותר מלצורך השבת גזרה שמה יספוג¹ דהיינו שישים ספוג בין הנשפך לחזור ולהתייפז בכלי ורבה זה אסור מרבוי סופרים אף אם יש לספוג בית אחיזה שאין לחוש בו לסחיטה² בפסיק רישה במקום אחיות ידו³ מכל מקום מעשה חול הוא⁴ וזולזל לשבת⁵ וגם יש לחוש אם יעשה בשבת כדרך שהוא עושה בחול שמא יבא לסחוט הספוג במתכוין⁶ ולכן אסרו לעשות כן אף כמה שמציל לצורך השבת וכן אסרו משעם זה למצח בשמן⁷ דהיינו להכניס ידו בשמן ולקנחה בשפת הכלי⁸ שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול⁹.

ולא אסרו להציל יותר מג' סעודות אלא בכלים הרבה אבל בכלי אחד בפעם אחת יכול להציל אפילו ק' סעודות שהכל הצלה אחת היא¹⁰ כמ"ש בס"י של"ד¹¹ לענין דליקה ויכול לומר לאחרים בואו והצילו לכם¹² כל אחד ג' סעודות¹³ אע"פ שידוע בהם שיהיו לו כמ"ש שם¹⁴.

וכל זה כשנשברה החבית שהוא בחול ונחפו להציל אבל אם נסדקה והיין עושה טיף טיף שאינו בחול כל כך אין לחוש שישכח שבת ומותר להציל כולו אפילו בכלים הרבה¹⁵.

וכל זה להציל מחצר לחצר¹⁶ שיש כאן מורה רב בהולכת כלים הרבה ויש לחוש שעל ידו יבן ישכח השבת¹⁷ ויבא לתקן החבית¹⁸ אבל לחצר זו עצמה¹⁹ שאין כאן מורה כל כך יכול להציל כמו שירצה אפילו בכלים הרבה (כמ"ש בס"י של"ד²⁰ שיש מקלוטין כן גבי דליקה ואף ששם יש להחמיר בזה²¹ מכל מקום כאן יש להקל בזה הואיל ועיקר גזרת חכמים בזה היתה משום שמא יבא כלי דרך רשות הרבים²² ועכשיו יש אומרים שאין לנו רשות הרבים כלל):

ב אם נשברה בראש גגו מביא כלי ומניח תחתיה ובלבד שלא יביא כלי אחר ויקלוט לקבל מן הקלוט באייר לאחר שירד מן הגג ולא יביא כלי אחר ויצרף אותו לראש הגג²³ שיוזב היין מן הגג לכלי²⁴ גזרה שמא יביא כלי דרך רשות הרבים²⁵ ואם מציל

1 מ"א שם.
 2 כדלקמן סי' שמה סוף ס"א.
 3 מ"א שם מרמ"א ס"א. וראה גם מ"ז סק"א.
 4 ח' תוס' ק"ז, ב ד"ה הוא. ב"י ד"ה ונ"ש ולא יקלוט. וראה תהלה לדוד ס"ק ג.
 5 רש"י בשמנה קנ"ג, ב ד"ה ובלבד. מור וש"ע שם.
 6 ית' תוס' שם ד"ה חבית. מור וש"ע שם.
 7 יב ברע"ל סי' שם ס"ג.
 8 יג בריתא שם. תוס' שם. ש"ע שם.
 9 יד ראה גם לעיל סי' שמו ס"ד.
 10 טו ראה רנב"ש שם. לבוש ס"א. וראה מ"מ וציונים.
 11 טז בריתא שם. מור וש"ע שם.
 12 יז רש"י שם ד"ה ונשפח. מור וש"ע שם.
 13 יח בריתא שם. רש"י שם.
 14 יט רש"י שם ד"ה חבית. ש"ע שם.
 15 כ סע"ק ו.
 16 כא משנה שם. ש"ע שם.
 17 כב רש"י שם ד"ה חבית. כ"י סי' ש"א.
 18 כג רש"י שם.
 19 כד רש"י שם.
 20 כה רש"י שם.
 21 כו רש"י שם.
 22 כז רש"י שם.
 23 כח רש"י שם.
 24 כט רש"י שם.
 25 לו רש"י שם.

הלכות שבת שלה

תרלו

בכלי אחר בלבד מציל¹² אפילו קולט או מצרף¹³ שכיון שלא התירו לו אלא כלי אחר אין להושיע שישבחה השבת ויביא כלי דרך רשות הרבים¹⁴:

ג. נודמנו לו אורחים מביא כלי אחר וקולט כלי אחר ומצרף ולא יקלוט ויצרף ואח"כ יומין האורחים אלא מומינם תחלה¹⁵ ולא יערים¹⁶ לזמן אורחים שאינם צריכים לאכול¹⁷ ולשתות¹⁸ כדי שזיתורו¹⁹ לא יעברו ועשה שקלט וצירף ואח"כ הומין אורחים (ואפילו אורחים שאינם צריכים לאכול ולשתות²⁰) מותר²¹:

ד. אם יזוב תירוש מסדק שבגנינת של ענבים שעדיין לא נדרכו שנמצא אותו הדלף אינו ראוי בשבת שהרי המשקין שובו בשבת אסורים כמ"ש בס"י ש"כ²² ואינו רשאי לשום כלי תחתיו מפני שמבטלו מדיכנו²³ כיצד יעשה יניח שם ממתו או שלחנו ויקבע שם וישכחו²⁴ ואז יהיה אותו הדלף לפנינו כגוף של רעוי מפני שמלבדך את הקרקע ועושה מיט ויוכל להניח שם כלי לקבל להדלף כדי שלא יעשה מיט²⁵ ואין כאן ביטול כלי מדיכנו²⁶ מפני שכשיתמלא הכלי יוכל לטלמלו לשפכו ולהחזירו תחת הדלף לקבלו כדי שלא יעשה מיט ואין כזה משום איסור טלמול כמ"ש בס"י ש"ח²⁷ בכל גוף של רעוי שהתירו בו הטלמול מפני כבודו של אדם ואף שאין עושיין גוף של רעוי לכתחלה²⁸ מכל מקום משום הפסד התירו²⁹ כמ"ש שם³⁰ וכשיתמלא הכלי לא ישכנו לכלי אחר שלא יבטלנו מדיכנו אלא מריקו בתוך הגנינת שובו המשקים ממנה שהיא ממוטלת כבר מדיכנה ע"י משקין שבה האסורים משום שובו בשבת³¹.

ואם הוא רוצה יכול ליתן כלי עם מים תחת יין הדולף כדי שיתבטל היין במים ראשון ראשון³² ואז מותר לטלמול הכלי ולשפכו ולהחזירו בלי שיקבע שם וישכחו ואף שאח"כ מתרבה היין על המים אין להושיע לפי שיש מקולון בזה אפילו לענין יין נסך כמ"ש ב"ד ס"י קל"ד³³ ויש לסמוך על דבריהם³⁴ על כל פנים לענין טלמול³⁵ ואף שיין זה הוא דבר שיש לו מתירין אעפ"כ הוא מתבטל במים שלא אמרו דבר שיש לו מתירין אינו בטל אלא כשנתערב מין במינו אבל לא כשאינו מינו³⁶ כמ"ש ב"ד ס"י ק"ב³⁷:

ה. נתפורו לו פירות בחצר³⁸ אחת הנה ואחת הנה³⁹ מלקט מעט מעט ואוכל⁴⁰ ולא יתן לתוך הסל ולא לתוך הקופה⁴¹ שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול⁴² אבל

לה גמי קב, א. ש"ע ס"ב.
 לו ב"י מר"ח ואם נשברה בשם סמ"ג ל"ח סה (א, ב) וספר התרומה ס"י רנה. ש"ע שם.
 לז ב"י שם. לכתב שם.
 לח ברייתא ק"י, ב. מור וש"ע ס"ג.
 לט ת"ק בברייתא שם. מור וש"ע שם.
 מ רש"י שם ד"ה אין מערביין מור וש"ע שם.
 מא לכתב ס"ג.
 מב רש"י שם.
 מג ראה פנ"ג א"א סק"ב.
 מד רמב"ם פנ"ג סוף ה"ה: ב"י ד"ה ונ"ש ולא יקלוט. רמ"א ס"ג.
 מה מעוף ג.
 מז כדלעיל ס"י רפס ס"ג וש"ע.
 מז ראה גם לעיל ס"י שם מע"ג.
 מח כל בו הל' י"ח ס"י (א, ב). ש"ע ס"ד.
 מט אבל ראה לעיל ס"י רפס ס"ג ובק"א סק"א. וראה תהלה לדוד ס"ק פ. וכן יוסף ס"ק קעדה. מ"ט וציונים.

ג סעף עב.
 נא כדלעיל שם סעף עה.
 נב מ"א סק"ד.
 נג סעף עז.
 נד כל בו שם. ש"ע שם.
 נה כל בו שם משם ויש שהרו. דרכי משה אות ב.
 נו ס"י זה בשעת"ר לא הגיע לדינו, וראה שם ש"ע ורמ"א ס"ג וש"ע שם.
 נז מ"א סוף סק"ד.
 נח ראה מ"ט וציונים. פסק אר"ח ע' 205.
 נט ד"ט שם. מ"א שם.
 ס ס"י זה בשעת"ר לא הגיע לדינו, וראה שם ש"ע ס"א.
 סא ברייתא קמ"ג, ב. מור וש"ע ס"ה.
 סב רש"י א"א ד"ה נתפורו יו"ן שם (א, ב) ד"ה גמי יפסח רבש רבנו יונה.
 סג ברייתא קמ"ג, ב. ר"ף שם. רמב"ם פנ"ג ד"ה ש"ע ס"ה.
 סד ברייתא שם. מור וש"ע שם.
 סה ברייתא שם. מור ולבש מ"ה.

הלכות שבת שלה־שלו

תרלו

אם נפלו במקום אחד נותן אפילו לתוך הסל והקופה¹⁰ אלא אם כן נפלו לתוך צורות ונפוריות שבחצר שאו מלקט אחד אחד ואוכל ולא יתן לתוך הסל ולא לתוך הקופה¹¹ שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול¹²:

שלו אם מותר לילך ע"ג העשבים וכן באילן ובו כ"ב סעיפים:

א אין עולין באילן בין לח בין יבש¹ ואין נתלין בו² (ואין נשענים עליו)³ ואין משתמשין בו⁴ שום תשמישי בגון להניח עליו הפין⁵ או ליטלו ממנו⁶ או לקשור בו בהמה⁷ וכן כל כיוצא באלו והכל משום גזרה שמה יעלה ויתלוש⁸ ממנו פירות או עלין או ענפים⁹ ונורו בכל האילנות אף כיבשים שאין בהם פירות ועלין וענפים¹⁰ משום סיג ונדר¹¹.

אבל בור עמוק אפילו מאה אמה מותר לו לירד ולעלות בו ומטפס ויורד ומטפס ועולה¹² ואין חוששין שמה יעקור קרקע¹³ במתכוין¹⁴ בירידתו ועלייתו¹⁵ (ויתקן מדרגתו¹⁶ ויתחייב משום בונה) לפי שהארס נזהר בוה יותר מבתלישה מהאילן¹⁷:

ב לא יעלה באילן מבעוד יום וישב שם כל השבת כולה¹⁸ שהישיבה שיושב שם תשמיש הוא שמשמש באילן¹⁹ ואם עלה מבעוד יום מותר לירד משחשכה²⁰ וכן אם עלה בשבת בשוגג מותר לירד²¹ ואף שבידדה זו הוא משתמש באילן²² אין לאסור בשביל כך הוואל ואף כישיבתו שם הוא משתמש באילן²³ אבל אם עלה משחשכה במזיד קנסתו חכמים להיות שם כל השבת ואסור לו לירד²⁴ ויש אומרים²⁵ שאפילו אם עלה מבעוד יום במזיד על דעת שישאר יושב שם משחשכה קנסתו חכמים²⁶ ולא התירו לו לירד משחשכה כשעלה מבעוד יום אלא כשעלה על דעת לירד מבעוד יום ונשתהה שם בשוגג²⁷ ולענין הלכה ברברי סופרים הלך אחר המוקל:

יב ב"י ר"ה אין עולין ממשנעות הרמב"ם שם ומ"מ שם. לבוש שם.

יג מ"מ שם בשם המפרשים, מרב עירובין שם.

יד עירובין ק, א. מור. רמ"א סי"ג.

טו מור. רמ"א שם.

טז מור ולבוש סוף סי"א. וראה גם רש"י שם ר"ה מספס. וראה ב"ח ר"ה אבל.

יז רמ"א שם.

יח ראה ב"י ר"ה אבל בור. וראה ב"ח שם. פסק אהר"י ע"פ 205.

יט לבוש שם.

כ ברייתא עירובין ק, א. רמב"ם פכ"א הל"ז.

כא רש"י שם ע"פ ר"ה דלא.

כב גמ' שם ע"א. מ"מ שם הל"ז שכן הלכה וישנן דעת הרמב"ם. ש"ע סי"א.

כג גמ' שם. מור וש"ע שם.

כד רש"י שם ר"ה אם עלה ר"ה הל"ג יורד.

כה רש"י שם ר"ה הל"ג יורד (בשיבתו). מ"מ שם בשם המפרשים. לבוש סי"א. מ"ז סק"ג (בנמדתה, וכ"ה לקמן סי"ג).

כו עירובין שם. מור וש"ע שם. לבוש שם. וראה גם לעיל סי' שה כ"ד.

כז ב"י ר"ה עלה ברעת המור. ש"ע שם בשם רש"י אומרים.

כח לבוש שם.

כט מור.

סו רמב"א שם ור"ן שם בשם רבינו יונה. ש"ע שם.

סז רמב"ן שם ר"ה הא רתניא. הובא ברשב"א שם ור"ן שם. ש"ע שם.

סח ראה רמב"ן שם שהוא "משום דמחויי כבור" ואשר וזו כונת הברייתא "שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול", וכ"ה בגמ' שם ולבוש מ"ה.

סימן שלו

א משנה ביצה לז, ב. ברייתא עירובין ק, א. רמב"ם פכ"א הל"ז. מור וש"ע סי"א.

ב ברייתא שם ק, רע"ב. רמב"ם שם. מור וש"ע שם.

ג ברייתא שם ק, א. רמב"ם שם. ש"ע שם.

ד ברייתא שם. רמב"ם שם. וראה גם לעיל סי' שה סכ"ג גבי ברבגה. וראה לקמן פכ"א (במוסגר) הדיינו דוקא באילן תש מפני שנגוד, ת"ג.

ה ראה שבת קנד, ב. עירובין לב, ב. רמב"ם שם. ש"ע שם.

ו משנמנות לשון הרמב"ם והשו"ע.

ז משנמנות המ"א סק"ב ברעת המ"מ שם ה"ט.

ח עירובין לג, א. ורש"י ר"ה ואסור ליטלו. מ"מ שם. רמב"א סי"א. מ"א סק"ב. וראה גם לקמן סי' תכ"ד סכ"ג. לעיל סי' העו סי'.

ט עירובין סג, א. ורש"י ר"ה בעינתא. מ"א סוף סק"ב.

י רבינו יתונת עירובין (לג, א) ר"ה הוי. ש"ע שם. לבוש סי"א. והוא מביצה לז, ב (שנא יתלוש, כשכבר עלה באילן). וראה הניסא ברש"י שם. וראה לקמן סי"ה.

יא לבוש שם.